

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krone, za pol in četrť leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računí naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. seprodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravlštvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inserterov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 49.

V Ptuj v nedeljo dne 6. decembra 1908.

IX. letnik.

Izdajstvo!

V staroheroški zgodovini čitamo imena „Efi-jalt“ in „Herostrat“, z njimi se je hotelo označiti one ljudi, ki so pljunili svoji materi v obraz, ki so prodali in izdali svojo domovino...

Mi ne bomo rabili teh izrazov! Ali izpregovoriti moramo v interesu naših domovinskih kronovin, naše države, v interesu poštenosti par resnih besed! Zadnji politični dogodki so nam prisilili pero v roko in te dogodke ne moremo prezreti. Dve besedi se v zadnjem času posebno naglašata; — naglašata se jih na eni strani z veseljem, kakor besedo odrešenja, — na drugi strani pa se jih naglašata z jezo, z sovraštvom, ja, z gnusom, kakor se naglašata preje cmenjena imena „Efi-jalta“ in „Herostrata“.

Te dve besedi sta: iredentizem in panslavizem.

Kaj pomeni beseda „irredenta“, to razume pač že vsakdo. Avstrija je imela svoj čas tudi beneško pokrajino. Zmaga nepozabljivega grofa Radetzky, admiral Tegetthofa in drugih so dale tako rekoč vsemu svetu dokaz, da spadajo beneške pokrajine pod habsburško krono. Ali diplomatične spletke in vojna nesreča je hotela, da so prišle zopet pod vladno Italije, katero je Garibaldi v eno kraljevstvo združil. Vkljub temu je še nekaj stotisoč Italijanov ostalo v okvirju avstro-ogrskemu monarhiji i. s. na južnem Tirolskem, v Trstu, na Goriškem in Primorskem in deloma v Dalmaciji. Ti Italijani so se vedno dobro počutili pod avstrijsko vladno, kajti v gospodarskem oziru smo bili Italiji vedno naprej in pri nas se ne vršijo vsako leto revolucije vsled gladu, kakor v blaženi Italiji. V kulturnem oziru pa so dobili na Avstrijskem živeli Lah vse, kar so potrebovali; ako se jim do danes še ni dalo visoke šole, potem je to pač umevno. V Benečanskem živi več stotisočev Slovencev, za katere pa laška vlada ni ničesar storila, k večjemu da jih je skušala popolnoma poitalijančiti. V splošnem bi torej lahko rekli, da bi morali Italijani postati najzvestejši faktor avstrijske državne misli. Ali ne, — nasprotno: postali so naravnost skriti ustaši in pričeli na vse mogoče načine ruvati proti Avstriji. Imenujejo se ti ljudje „neodrešene brate“, imenujejo se „iredentiste“.

Ta veleizdajalska „irredenta“ ima namen, združiti z kraljestvom Italija vse one avstro-ogrsk pokrajine, v katerih še prebivajo Italijani. Namen jim je torej, odvzeti Avstriji — jadransko morje. In žalibog, da naša Avstrija doslej ni nastopila ojaštraje proti temu zločinskemu postopanju. V Trstu hujskati iredentovski list „L'Indipendente“ in židovski list „Il Piccolo“ že leta sem na najgrši način proti Avstriji; naša vlada pa zatise ne samo eno temveč oboje očes. Dokazano je, da se največ zločinov zgodi od strani t. zv. „regnicoli“ (iz Italije privrženih Lahov), katere bi se v interesu naše države in žepov naših državljanov moralo „per šub“ v njih blaženo domovino poslati; — ali naša vlada zatise očesa. Največji dosedanjí naskok pa se je zgodil zdaj — v jubilejskem letu. Italijanski študenti in z njimi združena mladež so nakrat

pričeli zahtevati svojo univerzo in to v Trstu. Vsak pametni človek ve, da se jim tu ni šlo za visoko šolo, marveč edino za središče iredentovske politike. Vlada je v splošnem seveda zopet oči zatisnila in deloma že privolila v to zahtevo. Ali naprej! Vsled aneksije Bosne in Hercegovine prišla je naša država v nekako navskrižje s pritlikavimi državicami ovčjih tatov na Balkanu. To priliko hoteli so porabiti laški „iredentovci“ za naskok na Avstrijo. Italija je sicer vezana v tako imenovani „trozvezi“; ali vsakdo ve, da so pogodbe z italijansko vladno neveljavne v hipu, ko govri poulična družba. Zato so po iredentovskem vplivu naskočili laški študenti na Dunaju nemške in pričeli prav po navadi tega „popolo romano“ streljati na nemške mladeniče. Zdaj pa divja po vsem Italijanskem in v italijanskih pokrajinah na Avstrijskem „vihar“ proti Avstriji in povsod se čuje klic: „Eviva i Serbi!“ Tako stoji naša država ne samo pred nevarnostjo balkanske vojne temveč tudi pred nevarnostjo vojne z Italijo. In to je dolga stvar.

Približno isto stremljenje kaže „panslavizem“. To je namreč stremljenje, razbiti državo in združiti vse Slovence v eno skupino. Ta „panslavizem“ se je od strani vlade tudi vedno podcenjeval. Slovenski prvaki imajo n. pr. že od leta 1848 sem panslavistični program in so ga v zadnjem času vedno glasneje naglašali. Ljubljanski župan se je peljal v Petersburg in se tam posvetoval z voditelji ruske politike, ki je bila vedno Avstriji nasprotna. Češki poslanec Kloufač pa je bil celo tako nesramen, da je šel te tedne v Belgrad in se tam ogreval za nam sovražno Srbijo ter deloval proti Avstriji. In naša vlada nima moči, da bi take nesramne veleizdajalce v luknjo vtaknila. Posledica hujskanja Kloufača in njegovih čednih tovarišev so bili zadnji dogodki v Pragi. Istotako so bili ljubljanski izgedi posledica panslavistične gonje prvaštva. V Pragi so bili Nemci in zlasti nemški dijakí skozi 7 tednov „vogelfrei“; odvzelo se jim je vse državljanske pravice, niti govoriti niso smeli v svojem materinem jeziku, pobijalo se jih je, pretepavalo, jim uničevalo lastnino. Vlada je zopet oko zatisnila. Saj imamo jubilejsko leto... Šele zdaj po 7 tedenskem divjanju je proglasila vlada v Pragi preki sod (Standard)...

Položaj je torej ta-le: S Srbijo, s Turčijo in z Črnogoro kakor tudi z Italijo imamo veliko nevarnost. Morda bodejo diplomati ogladili pota, morda pa pride do krvave odločitve. V Pragi hujskajo panslavisti, da bi spravili ljudstvo v boj proti lastni domovini. V Trstu so streljali „iredentovci“ na policijo, srednješolski smrkolini pa so pod vodstvom profesorjev demonstrirali proti Avstriji. V Ljubljani županuje še vedno „ruski romar“ Hribar. Vsi prvaški listi so panslavistični, vsi prvaški poslanci istotako.

Mi pač trdimo: Treba bode železne metlje, da se te ljudi ukroti in obvari državo pred nesrečo.

Avstrija je potreba, potreba za Evropo, in zato se združujemo proti ruvečim strankam!

Proč z izdajalci!

Vedno več naročil

prihaja na naš kmetjski koledar. Opozorjamo, da letos ne moremo napraviti še druge naklade. Kdor bi torej zamudil pravočasno koledar naročiti, ta je sam odgovoren, ako ga ne dobi. Koledar se dobi proti naprej-plačilu za vse skupaj 70 vinarjev.

Politični pregled.

Državni zbor avstrijski bil je 26. novembra zopet odprt. Poslancem se je poznalo veliko razburjenje, ki ga je povzročila panslavistična gonja zadnjih tednov. Vsakdo čuti, da se mora kmalu odločiti: ali je naša monarhija le peklenski kotelj razburjenih duhov ali pa redna država... Najvažnejši dogodek prve seje je bila programatična izjava novega ministrskega predsednika Bienertha. Le-ta je izjavil upanje, da ne bode dolgo šef vlade, temveč da pride država kmalu do parlamentarne vlade. Končno je še omenil, da bode vlada vložila postavni načrt za ureditev jezikovnih razmer na Češkem. Za Bienerthove besede se ni nikdo veliko zmenil; saj ga smatrajo vsi le za orodje klerikalcev. Takoj za njim se je oglasil k besedi češki kričar Kloufač. Ostali poslanci so ga takoj opsovali z besedami „srbski agent“, „veleizdajalec“ itd. Znano je namreč, da je bil Kloufač med počitnicami v Belgradu in je tam baje proti Avstriji agitiral. In tak hujskač se danes še upa v Avstriji živeti. Njegov predlog, da se odpravi o Bienerthovi izjavi razgovor, je bil seveda odklonjen. Po našem mnenju bi se moralo take veleizdajalske kričarje, kakor so Kloufač, Fresl in tudi nekateri prvaški poslanci, za ušesa iz zbornice vreči. Naj gredo med srbske kozje tatove... V soboto je imela državna zbornica slavnostno sejo ob priliki 60 letnega jubileja cesarja. Prihodnja seja se vrši šele ta petek. Poročali bomo o nje torej šele prihodnjič.

Cesarjeve misli.

(Še ena beseda k 60-letnici.)

2. december je minul in slavnosti so končale. Redko slavje 60 letnice cesarjevega vladanja se je praznovalo v prvi vrsti z dobro srčnimi, človečanskimi dejanji. Saj je to sam cesar zahteval. Tudi v tem hipu, ko je vsa država navdušena za sivolasnega starčka, ko pojejo vsi narodi vsaj „Bog obvari, Bog ohrani, nam cesarja“, — tudi v tem hipu torej ni pozabil Franc Jožef I. one lastnosti, ki mu je postala druga natura in ki jo na njem opazujemo, odkar nosi breme avstro-ogrsk krone: dobro srčnosti, dobrotelčnosti...

Kakor vihar je šlo 2. novembra 1908 navdušenje za Franc Jožefa skozi državo. Prihajali so belolasi starčki, ki so prelivali v letu 1848, 1866, 1878 svojo kri za tega cesarskega jubilarja. Prišli so in se spominjali bujne mladeneške moči, katere jih je vodila na italijanskih,

ogrskih in bozenskih bojiščih od zmage do zmage... In ob navdušenju teh veteranov bivših vojen segrelo se je i srce mladine, da je vskipelo in zavrisalo v lepem veselju nad 60-letnem jubilejom...

Zdaj je tudi ta slavnost, ki je bila tako veličastna, kakor jo še ni Avstrija doživela, končala. Sneli so zastave in vse gre zopet mirno po svojih poslih.

Kaj neki si je mislil cesarski starček ob teh slavnostih? Kaj mu je prešinilo misli in dušo, ko je videl praznovanja vseh njegovih narodov, združenih v čustvu ljubezni do njega? Gotovo so izrazile dobre njegove oči veselje, gotovo so mu tekale solze po lici... In spominjal se je nazaj — na čase, ko je z bojnimi mečom v dežju krogelj branil habsburško čast. Kdo bi si mislil, da bode 18 letni Franc Jožef premagal vse krvave viharje, ki so hoteli 1. 1848 in naslednje čase razdijati in razmesariti to državo? Kdo bi si mislil, da bode habsburško žeslo pomirilo razburjene duhove? Za izkušnega, v življenju utrjenega moža bi bilo to velikansko delo. Ali Franc Jožef I. je bil še tako rekoč mladenič, ko je postal cesar. A ta mladenič, s katerim so se hoteli nasprotniki igrati, pokazal je železno naravo, železno pest, nevpogljivo voljo, s katero je odstranil vsa nasprotja in dal državi in državo Evropi mir, zaželjeni, potrebni mir... To je, kar mora napraviti cesarju največ ponosa in največ veselja. On je zaščita miru, on je z svojo železno roko uresničil evropsko ravnotežje, on je bil tisti, ki je branil nasprotnike do spopada in varoval mirni razvoj narodov. Ako bi dobil Franc Jožef po svoji smrti primček, reči bi se mu moralo: Franc Jožef I. zaščitnik miru...

Cesarjeve misli, — kdo ve, kakšne so? Upalo se je, da bode preteklo to jubilejsko leto brez večjih notranjih bojev. Upalo se je, da bodejo vsi narodi in vse stranke v tem edini, da se cesarskega jubilarja ne sme žaliti in žalostiti. To upanje se ni uresničilo. Panslavistične in iredentovske stranke so preprečile tako praznovanje. Z viharjem, z nasilstvi so motile slavnost in s tem dokazale, da nimajo več srca ne za domovino ne za cesarja. Dogodki v Ljubljani in Pragi so nam dokaz, da panslavisti nimajo drugega cilja nego razbiti Avstrijo. In revolverski strelji laških študentov so znamenje, da protiavstrijska iredenta še živi, da ne miruje, da komaj čaka, pokazati svoje hrepenenje...

Cesarjeve misli, — menimo, da so ednake našim mislim! Treba bode združiti vse resnično avstrijske moči, združiti moči vseh tistih, ki smatrajo Avstrijo za potrebo cele Evrope in za zagotovilo svetovnega miru. Treba bode pomesti z ustaši, skritimi in odkritimi. Le z silo, le s krepkim delom, le z močjo in brezobzirnostjo ostalo bode geslo: Austria erit in orbe ultima! Gorje zunanemu sovražniku, ako se Avstrija ubrani notranjega sovražnika!

Cesar je storil več kot svojo dolžnost. To zagotovilo mu lahko olajša težko breme njegove krone. Zato še enkrat: Čast Franc Jožefu I...

En koledar zastonj dobi vsakdo, kdor jih vzame deset. Naši prijatelji se naj torej zbirajo in naj skupno koledarje naročijo. Cena 1 koledarja 60 vin., s poštino 70 vin. Razširjajte naš edini kmetsko-napredni koledar!

Dopisi.

Sv. Barbara v Haložah. Plod „liberalcev“ in prvaških listov se je že večkrat tukaj žalostno obnesel, namreč na ta način, da napadajo miroljubne osebe brez vsakega vzroka. Kakor se je tudi že večkrat pripetilo, da so šli ničvredni fantalini z noži in kamenjem v noči nad posamezne hiše. Tudi moramo omeniti iz Gradišča, tistega Franc Emeršiča in njegovega kolega takozvanega Šuma. Ta dva niti ne vesta, da se je tudi za njih postava dana, da se ne smeta hvaliti z nevarno grožnjo proti drugim osebam. Na vsak

način bode za vaju boljše, ako sta mirna, drugače se vama pokaže pot k sodnji. Tudi ne nosita samokresa okoli, ker nimata orožnega lista. Raje gledita na to, da ne bosta vedno pijana okoli hodila, ravno tako, kakor mačkini oddelek v marcu. Tudi po sobotah in nedeljah večerah pa ne nadlegujta poštenih naprednih ljudi, tudi ne zabavljajta preveč z kletvico; ali ne slišita nikoli božje besede, da sta tako razdivjana? To imata vse od tega, ker narodnjaške liste čitata. Kaj takega se tudi zdaj godi, kakor nekaj v srednjem veku. Tudi vprašamo tebe, Emeršič, iz katerega vzroka napadaš pri vsaki priliki našega sodelovalca gospoda Podhostnika, knjigoveza? Mislimo, da ni nikomur nič žalega storil, tako tudi Tebi ni. Kar pa se tiče njegove nošnje, pa mu nihče nima kaj za govoriti. Sicer je najboljšje, da se vendar enkrat vmiriš in opustiš prvaške liste. Slavna orožniška postaja pa naj gleda na to, da se na vsak način temu fantu odvzame samokres.

Šuk, Šuma, spominjajta se, Buč takih v Haložih še je; Kakor vidva sta oba Zato ostanta raj doma.

Pet, iz velike peči.
Sromlje. Preljubi „Štajerc“! Že davno nisem hodil tod, — nisem se mogel k tebi oglašiti. Ljubi „Štajerc“! Prilike so me pripeljale na Sromlje in Zdole, pa sem se ponudil malo pri dobrem Srameljskem „padiši“ ter pri Zdolskem „Suliman“ Kozobrad-paši. 1. februarja dobili so Sromljani pošto, ter dobrega in prijaznega ekspeditorja gosp. Koraglu. Pa nevošnjivosti! Naš padiša pač ne more trpeti človeka, ki bi bil za blagor in prid ljudem. Vtepel si je v svojo glavo, da bo on sam pošto upravljaj. Pa kaj bo sirota, ki še ne razume toliko nemški, ako bi mu rekel za marko po nemški, gledal bi ga kakor bik nova vrata. To bo lep upravitelj! Pa tudi pri občinskih rečeh imava nekaj za govoriti. Kje so tisti denarji, ki pridejo v ubožno kaso? Ja pa bi kdo rekel, da je vse v redu, ker so zato odborniki. Res so! Pa kakšni?! 15 jih je taksnih, ki ne vejo kako je številka 1 prav obrnjena. In drugi? Fajmo! — učitelji in trgovci! Da bi se padiša brigal za zboljšanje potov in drugih stvari, o tem še misliti ni. Torej sromelški volilci dobro pomislite, koga boste volili drugo leto! Spomlad bodo tudi volitve na Zdolah. Tedaj pa le Ti kozobrad-paša povabi župane in botre svoje, da boste godlo in goleš polivali po tistih, ki Te niso hoteli voliti.

Eno pesem čem zapeti, Očitno vsem na glas; In nekaj v misel vzeti, Kak' je sedanji čas.

Kak' se župani nosijo Po Pohanc' godlo trosijo. Kak' grdo je to slišati, Kaj tač'ga od ljudi.

Kaj pa Ti Cvenkovič? Ali si še živ? Dolgo se nisva videla! Veš, vprašal bi Te, kako je s tisto prisego, ko si prisegel na nekovi program „Piskro-zveze“? Ja dragi moj zvezec Cvenkovič, več to je pač sramota, ko Ti imaš prisego za take privatne stvari. Zdaj pa ostani zdrav, drugi krat več. Imam že štopo za Te zmleto. — Tudi Vas, dragi „Štajerčevi“ bralci, pozdravlja Dobroznan Kajtebmar.

Pliberk. Kar je v Pliberku sv. Uršula, Ivan Hornbek, postala je kaplanija zbirališče vseh devic. Lepo je videti, kako tiho se to ponižne ovčice ena za drugo muzajo skoz kaplaniška vrata. V nedeljah je kaplanija natlačena starih in mladih babur. „Gospud“ te babje armade pa posebno rad občuje s šiviljam iz Ljebuč, katere nikoli ne manjkajo pri babjemu sestanku v kaplaniji. Ne vem ali „gospodu“ hlače merijo, ali se gospod od njih šivati učijo.

Sv. Jakob v Rožu. Predragi „Štajerc“, poročati ti moram še nekaj od našega sv. Jakoba. Hvala Bogu, obiskovalcev smo imeli letos veliko. Najpre nas je obiskala toča. Drugič je bila velikanska suša. Tretjič je prišla slana, četrtič pa nuna. Petič je prikorakal usmiljeni brat, šestič je prišel kapucin. Sedmič pa sta prišla mežnar in nevsmiljeni Ražun. Ta je dejal: Daj, kar še

imaš! Dobili nismo družega nego koruzo in krompir. Ali — daj, kar imaš! Stari pregovor pravi: Sita vrana lačni nič ne veruje... Tako se dela s kmetom, da se potem ta lahko drži zapovedi posta, ker nima nič več! — Še nekaj, dragi „Štajerc“, moram ponoviti od našega sv. Jakoba. Mi se tega leta veselimo. Dobil sem mnogo naročnikov od tistega časa, ko je župnik Ražun „Štajerca“ po krivem na prižnici dolžil, da je slavnostna vrata podrl. Ali tega ni bil „Štajerc“ kriv, temveč le „Š. Mirovci“ in prepirovci. Zdaj pa „Štajerca“ vse časti in ga vsak rad bere, posebno tudi ženske. Oh, Ražun, kaj težko bodeš odvezlo dajal, ko pride adventna spoved... Opazovalci.

Iz Jesenice. Na Kranjskem osebito v Ljubljani izhajajo neka farška cunjja „Naša Moč“ katere glavni dopisovalci so jeseniški farji. V tej cunjji, katere se večinoma porablja na straniščih, napada vsaki petek tovarniške uradnike iz Jesenic. St. 52 z dne 27. novembra t. l. bereš v tej cunjji: „Povdarjamo pa, da z gospodom Rucom še ni odšlo vse s Save. Še poznamo uradnike, ki v zapечатnih zavitkih pošiljajo raznim osebam 20 kronske bankovce in razna v svoj prilog prijetna navodila. Seveda, seveda, bogato razkošno življenje, pogosto obiskovanje po raznih krajih tolerantne hiše in preveč obcevanje z zloglasnimi osebami, to našo tovarniško gospodo veliko stane!“ — Tako pišejo naši farji na Jesenicah. Kurbe, vlačuge, nečistnice jim gredo po glavi a na Kristusove besede so pozabili? — Vidi se kako je propala ta soderga v črnih kuthah. Gotovo ima fajmošter Zabukovec špijone po raznih krajih v tolerantnih hišah, a ti špijoni zamenjanje z farji nas! Pogostoma se je bralo v „Slovenskem Narodu“ kako pridno so farji obiskovali tolerantno hišo v Ljubljani štv. 13. Še ni tega dolgo ko se je moral neki kranjski far pred dopisovalcem teh vrstic skriti za duzi v temni gostilničarski sobi v Rožnih ulicah, ko je bil zasačen da je z oženjeno mlado gospo svinjarije vganjal! — Še ni dolgo, ko je na Gorenjskem blizu Begunj vganjal neki far svinjarije! Ali misli fajmošter Zabukovec, da bodedo mi na njegova napade v časopisih molčali? Danes povemo škofu Antonu Bonaventuri, do ja naj kmalo odrine z fajmošterem Zabukovcem iz Jesenic, ako ne, si naj posledice sam pripiše! Fajmoštru Zabukovcu pa mi povemo, da uradniki nismo nikoli prisegli farjem pokorni biti, mi smo svobodni tovarniški uslužbenci! Nadalje prihodnič! Delavci agitirajte za „Šajerca“ in zahtevajte v vsaki gostilni ta list“.

Koledar je izšel in stane s poštino vred samo 70 vin.

V vsaki hiši naj bode naš koledar, ki ima dovolj kratkočasne, zabavne in podučne vsebine.

Novice.

Torej — sprava! Brez šale, slovenski politiki so se hvala Bogu zopet združili. Iz Dunaja poročajo, da bodejo prvaško-liberalni in prvaškokerikalni poslanci odslej skupno nastopali. Torej — sprava! Vse razlike so odstranjene, vsa nasprotja pokopana, vse sovraštvo je izginilo. V bratovski ljubezni poljubuje Roblek roko kaplana dr. Korošca, ljubljanski „Žane iz Iblane“ Hribar leži na srcu dr. Šusteršiča, katerega je tolikokrat imenoval dr. Žlindra, hrvatski popi se bratijo z slovenskimi liberaloni in celo dr. Ploj, hofrat in bogve kaj še vse, sme sedeti poleg teh gospodov... Hahaha! Svoj čas so klerikalni listi z največjo nesramnostjo napadali hofrata Ploja; ja, stikali so celo po njegovem družinskem življenju in mu oponašali osebne grehe. Svoj čas je bilo to, — lang, lang ist's her! Svoj čas sta izjavila Roblek in Ježovnik, da bodeta kot poslanca varovala svojo neodvisnost od prvaškega klerikalizma. Svoj čas so bili vsi — „neodvisni“ in „kmetski“ in vrag vedi kaj še vse. Ali zdaj pokriva plašč „sprave“ vse te junake. Eden družega so imenovali lažnika, — zdaj pa so zopet prijatelji. Eden drugemu so očitali sleparijo,